

2. ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ «ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ».

Вінтонів Х. М.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри соціальних комунікацій та права,

ІФНТУНГ

ВІНТОНІВ Х. М.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ НАФТОГАЗОВОЇ СФЕРИ

В умовах динамічного розвитку сучасного суспільства і галузей знань особливої актуальності в системі вищої професійної освіти набуває забезпечення якісної підготовки майбутнього фахівця-професіонала, здатного оперативно й ефективно реалізувати поставлені завдання, конкурувати на ринку праці. Одним із критеріїв успішної професійної соціалізації майбутнього молодого спеціаліста є сформованість високого рівня комунікативної компетентності — ситуативної адаптивності і вільного застосування вербальних й невербальних засобів соціальної поведінки. Комунікативна компетентність дозволяє, передусім, здійснювати спілкування. Ефективне спілкування сприяє успіху в будь-якій сфері діяльності й можливе за умов наявності в його учасників комунікативної культури. Комунікативна компетентність — це здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями.

На сьогодні існує безліч визначень комунікативної культури. Так, український науковець О. Корніяка відзначає, що у сучасній літературі комунікативна культура розглядається як морально зорієнтований засіб комунікації, що забезпечує афективно-інформаційний обмін між людьми, опосередковує їхню взаємодію та взаємовплив, уможливорює міжособистісне сприймання та взаєморозуміння (перцепцію); це більш-менш довершена

готовність, спроможність особистості до спілкування з оточенням [1, с.187]. Український філософ С. Сарновська окреслює зміст поняття «комунікативна культура» як специфічний прояв соціальної культури, що характеризується «людським виміром» суспільних і міжсуб'єктних відносин і переслідує мету взаємозбагачення індивідів засобами інформаційного обміну, взаємотрансляції знань, розповсюдження позитивного життєвого досвіду спільного існування [3, с.9]. Російський науковець Г. Тараторкін вважає, що комунікативна культура - це позиція особистості, що проявляється в потребі взаємодії з іншими суб'єктами, цілісності й індивідуальності, творчому потенціалі людини і її здатності підтримувати комунікації, доброзичливе відношення до оточуючих суб'єктів [4, с.314].

У дослідженнях вітчизняної вченої М. Рудь комунікативна культура представлена як:

- здатність до узгодження й співвіднесення своїх дій з іншими, прийняття й сприйнятливості іншого, підбору й пред'явлення аргументів, висування альтернативних пояснень, обговоренню проблеми, розуміння й поваги думок інших і на основі цього до регулювання відносин для створення спільності комунікантів у досягненні єдиної мети діяльності;

- потреба в іншому, у розширенні меж комунікацій, зіставленні точок зору, уміння стати на позицію контрагента;

- готовність до гнучкої тактової взаємодії з іншим, до рефлексивної діяльності, до проектування комунікативних умінь і застосуванню їх у новій ситуації [2, с.12-13].

Є. Руденський до комунікативної культури особистості відносить наступні компоненти: творче мислення, культуру мовної дії, культуру самонастроювання на спілкування, культуру жестів і пластики рухів у ситуації спілкування, культуру сприйняття комунікативних дій партнера по спілкуванню, культуру емоцій, культуру комунікативних умінь [2, с. 12-13].

О. Мудрик у складі комунікативної культури виділяє наступні важливі компоненти: психологічні особливості особистості, що включають

товариськість, емпатію, рефлексію комунікативної діяльності, саморегуляцію; особливості мислення, що виражаються у відкритості, гнучкості, нестандартності асоціативного ряду й внутрішнього плану дій; соціальні установки, що стимулюють інтерес до самого процесу спілкування й співробітництва, а не до результату [2, с.16-17].

Комунікативна культура передбачає оволодіння особистістю знаннями, вміннями, навичками організації взаємодії суб'єктів комунікації, що дозволяють установлювати психологічні контакти з іншими людьми, домагатися точного сприйняття й розуміння у процесі спілкування, і є важливим компонентом базової культури фахівця.

Комунікативна культура в умовах технічного ВНЗ цілеспрямовано формується у процесі вивчення мов, як рідної, так й іноземної. Володіння фахівцем іноземною мовою вирішує такі завдання, як оперативний доступ до останніх наукових розробок у професійній галузі, інформація про які публікується іноземними мовами; залучення до реальної міжнародної співпраці, мобільність професійної діяльності, можливість стати професіоналом "інтернаціонального вживання"; налагодження особистих контактів із зарубіжними партнерами, що значною мірою сприяє успішному розвитку установи, виробництва чи бізнесу.

Комунікативна культура фахівця нафтогазової сфери – це певний рівень освіченості та вихованості фахівця, який полягає в: 1) необхідності опанування певної системи знань, вмінь і навичок; 2) певному досвіді поведінки в різних конфліктних ситуаціях, який включає в себе високий рівень професійно-правового мислення та діяльності. Комунікативна культура є важливою і водночас складною педагогічною проблемою. Для фахівця важливо володіти такою комунікативною культурою, яка б була дієвою та водночас пов'язаною з особливостями та умовами професійної діяльності. При визначенні комунікативної культури необхідно враховувати: 1) професійно-трудова діяльність; 2) комунікативну компетентність; 3) комунікативну спрямованість; 4) особистісні та професійні якості. Не менш важливим у формуванні

комунікативної культури фахівця є висока самоорганізація та відповідальне ставлення, як до обраної професії, так і до власної комунікативної культури та культури взагалі. Наукове осмислення комунікативної культури має важливе значення для діяльності працівника зазначеної професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

4. Корніяка О. М. Психологія комунікативної культури школяра : монографія / О. М. Корніяка. – К. : Міленіум, 2006. – 336 с.

9. Розвиток комунікативних здібностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : навч.-метод. посіб. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. орг. фундамент. та приклад. дослідж., Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр.; [І. М. Плотницька та ін.]. — К. : НАДУ, 2010. — 43 с.

11. Сарновська С. О. Сучасна соціальна комунікативна культура (філософсько-методологічний аналіз) : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філос. наук. 09.00.03 / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. — К., 2000. — 18 с.

13. Тараторкин Г. В. Коммуникативная культура в системе государственной службы: теоретические основы // Сборник научных работ Томского госуд. ун-та. Серия «Гуманитарные науки». – 2009. – №4. – С. 311-323.